

Magazine

Met pensioen op
anderhalve meter

Verpleeghuizen
nooit meer op slot

Wat hebben
Willy Dobbe
en Olst met
elkaar
te maken?

Inhoud

Pensioen

Korting niet waarschijnlijk	4
Uit het Verantwoordingsorgaan	24

Vereniging

Zijlijnen	3
Stoelendans in Algemene Vergadering	5
Nieuwe bestuursleden	6

Rubrieken

Straatnamen in de omroep	13
Column Arie Bras	17
Dankbetuigingen	17, 25
Geranium & co.	18
Welkom nieuwe leden	24
Overleden leden	25
Puzzel	30

En verder

Met pensioen in coronatijd	8
Verpleeghuizen: altijd contact	14
Pauline Broekema: journalist/auteur	20
Tweede golf in Brabant en Piemonte	26

Betaaldata 2020: 22 december

Betaaldata 2021: 21 januari, 24 februari
24 maart, 22 april, 24 mei, 24 juni, 22 juli
24 augustus, 23 september, 21 oktober
24 november, 21 december

VGOMedia Magazine is het kwartaalblad van de Vereniging van Gepensioneerde medewerkers van de Omroep en andere Media.

Bestuur VGOMedia

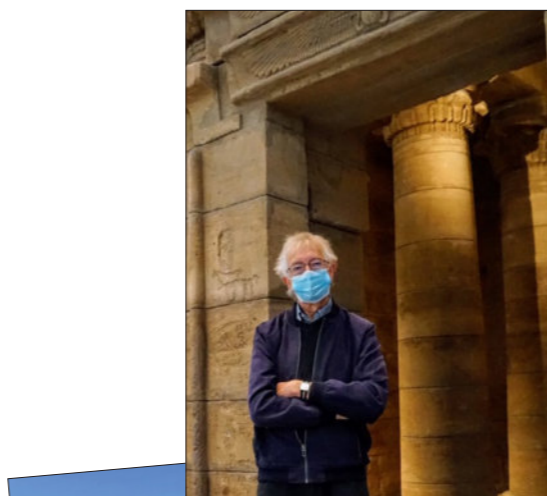
Voorzitter: Hella Liefthing. Secretaris: Madelon van Waart
Penningmeester: Ruud Leyendekker. Bestuursleden:
Hans Hoole, Henk van der Horst, Bob Ris, Klaas Samplonius

Adres VGOMedia:

Dopheidelaan 54, 1213 WX Hilversum bestuur@vgomedia.nl

VGOMedia Magazine

Redactie: Govert van Brakel, Louis van Hattem
(vormgeving), Willem Hekhuis (eindredactie),
Evert Kooij, Joke Licher.

18

26

30

Medewerkers aan dit nummer:

Liek Bouma, Ynskje van den Brakel Visser, Arie Bras, Joost Huisling, Anneke Kappetijn, Jan de Kleijn, Hella Liefthing, Ineke Spoorenberg

Druk: Drukkerij Ten Herkel, Loosdrecht

Redactie

VGOMedia Magazine: Waterhoen 5, 3831 HT Leusden
magazine@vgomedia.nl

Website

www.vgomedia.nl

Ledenadministratie

Berlagelaan 147, 1222 JS Hilversum
ledenadministratie@vgomedia.nl

Veel dank, Arie Smit

Hella Liefthing, voorzitter van VGOMedia, geeft haar mening over pensioen en andere zaken

In onze oudemensenwereld lopen nogal wat lui rond die graag de baas zijn. Ze zijn er in hun werkzame leven zo aan gewend geraakt dat er naar ze werd geluisterd, dat ze geen moeite meer doen om te verbinden, te luisteren, en met overtuiging en zachte diplomatie een organisatie of een kwestie de goede kant op te duwen. Ik weet zeker dat jullie allemaal meteen een exemplaar van deze mensensoort

voor ogen hebben. Ik ben ervan overtuigd dat dit gedrag organisaties van ouderen keer op keer in de problemen brengt. Interne ruzies, kwaadsprekerij, met veel geraas instorten en vooral altijd de ander de schuld geven. Het is een stijl van leiding geven die we niet moeten verwarren met leiderschap. Ik heb zelf geluk gehad met mijn bazen. Het zijn zonder uitzondering mensen die niet alleen hun sterke, maar juist ook hun zwakke kanten kenden. Mijn allerbeste baas wist dat zo goed dat hij op de gebieden waarin hij zelf niet de sterkste was, hele sterke mensen benoemde. Minder goede leiders doen het tegenovergestelde: ze verzamelen jaknikkers en werken tegenstand en eigenwijze mensen de deur uit.

Omdat dit menstype nog wel eens geneigd is de stem te verheffen, zich breed te maken en anderen de mond te snoeren, leggen de meer bescheiden types, die nog geïnteresseerd zijn in wat de ander ervan denkt, het vaak af als het gaat om de aandacht. Veel geruis trekt veel publiek. Je stilletjes inzetten voor het resultaat zonder trom- en borstgeroffel gedijt juist veel beter zonder al die schijnwerpers. Eigenlijk wonderlijk dat mensen geneigd zijn achter mensen aan te lopen die luidkeels van zichzelf overtuigd zijn, in plaats van naar de resultaten te kijken.

Ik heb het uit de overlevering, maar er was een tijd dat er ook bij VGOMedia meer lawaai was. Onderlinge geschillen over de strategie had bestuurders in kampen uiteengedreven. Graag had ik in onze vertrouwde Blaercom, net voor de wijn en de bitterballen, de man toegesproken die daar in alle rust en fatsoen een eind aan heeft gemaakt en de club weer aaneen heeft gesmeed. In plaats daarvan moesten we het doen met een Zoom-sessie. Ofschoon de woorden niet minder gemeend waren, voelde het toch als een beetje sip dat we niet met groot applaus en een warme handdruk afscheid konden nemen van onze oud-voorzitter. Daarom hier alsnog: Arie, we zijn je veel dank verschuldigd.

ZIJLIJNEN

Voorplaat
Zie pagina 8

Bart van Leeuwen
oedipoes.com

December 2020

Nr. 115

Bestuur en
redactie
wensen u goede
kerstdagen en
een voorspoedig
(en mogelijk
coronavrij)
2021 toe

Korting op pensioen volgend jaar niet waarschijnlijk

Het eerder dit jaar gesloten pensioen-akkoord luidt een spannende tijd in voor de deelnemers, werkgevers en de fondsen. Volgens tijdelijk PNO Mediavoorzitter Roeland van Vledder moet uit de uitwerking van het akkoord blijken wat er concreet gaat veranderen. Ook voor deelnemers die al met pensioen zijn, kan het nieuwe stelsel gevolgen hebben. Er komt hoe dan ook meer onzekerheid. "En het kan ook wel eens minder worden."

Door Evert Kooij

Roeland van Vledder

Van Vledder gaf in de digitale ledenvergadering van VGOMedia op 26 november een toelichting op de stand van zaken in de pensioensector. Hij had goed nieuws over de pensioenuitkeringen voor volgend jaar. Het ziet er op dit moment naar uit dat die niet gekort hoeven te worden. De

dekkingsgraad bij PNO Media zat (per 20 november) met 94 procent ruim boven de cruciale grens van 90 procent. Dat was eerder dit jaar met een dekkingsgraad van 85 procent wel anders. Door een combinatie van lage rente en dalende beurskoersen werd het rendement negatief. Dankzij het snelle en stevige herstel op de aandelenmarkten zag het er eind november beter uit. Ook recent ging het op de beurzen de goede kant op; beleggers reageerden positief op de verkiezing van Biden als president van de Verenigde Staten en op de ontwikkeling van vaccins tegen covid-19.

De snelle daling van de beurskoersen eerder dit jaar heeft laten zien dat er in korte tijd veel mis kan gaan, daarom blijft Van Vledder voorzichtig. "De kans op kortingen is reëel, maar zoals het er nu naar uitziet, eindigen we het jaar boven de streep." Indexering zit er ook in 2021 bij lange na niet in, daarvoor moet de dekkingsgraad boven de 110 procent zijn.

Meer euro's inleggen

Aan de premiekant moet de komende tijd drastisch worden gesleuteld. Volgens Van Vledder is een forse verhoging nodig. Waarschijnlijk moeten actieve deelnemers tussen 20 en 25 procent meer bijdragen. Oorzaak zijn hogere eisen die aan de fondsen worden gesteld die werken op basis van 'verwacht rendement', zoals PNO Media. "Dat betekent dat we meer euro's moeten inleggen om met een grotere zekerheid te kunnen voldoen aan onze verplichtingen."

De premiestijging kan iets beperkt blijven door de gedaalde levensverwachting in 2018/19 (daar zit het eventuele effect van covid-19 dus nog niet in). Het is ook niet uitgesloten dat financiële ruimte wordt gemaakt door een versobering van de pensioenregelingen. Vakbonden en werkgevers bespreken die mogelijkheid. De versobering zou inhouden dat actieve deelnemers minder zekerheid krijgen over de omvang van hun pensioen. Als dat gebeurt is dat volgens Van Vledder al een stapje in de richting van het nieuwe stelsel, waarin pensioengerechtigden in vergelijking met nu meer risico lopen.

Kern van het nieuwe stelsel is dat deelnemers hun eigen pensioenpotje opbouwen in plaats van het collectieve stelsel dat we nu kennen. Voordeel van

die aanpak is volgens Van Vledder dat deelnemers meer in staat zijn om zelf beleggingskeuzes te maken en dat minder buffers nodig zijn. Ook kan het fonds de beleggingen beter afstemmen op verschillende groepen, zoals jonge werknemers en gepensioneerden. "Daar staat tegenover dat het minder zeker wordt wat je in de toekomst krijgt."

Overgang langdurig proces

Uiterlijk 1 januari 2026 moeten de veranderingen ingaan, al kan dat in de praktijk nog later worden.

Van Vledder verwacht dat Den Haag aan het einde van het eerste kwartaal van volgend jaar de besluitvorming over het nieuwe stelsel afrondt. Vervolgens moet dat in wetgeving worden gegoten. Pas dan kunnen de sociale partners pensioenafspraken maken afgestemd op het toekomstige systeem.

De komst van het nieuwe pensioenstelsel maakt fusies of samenwerking met andere fondsen volgens Van Vledder voorlopig niet wenselijk. "Onze klanten hebben onze aandacht de komende tijd hard nodig voor de keuzes die ze moeten maken. Energie die we in onze organisatie steken, kunnen we niet inzetten voor werkgevers en deelnemers. Daarom concentreren we ons de komende vijf jaar op behoud van onze zelfstandige positie."

PNO Media is volgens Van Vledder groot genoeg om zelfstandig te blijven. "Met een omvang van 7 miljard euro en 50.000 tot 60.000 deelnemers zijn we een middelgroot fonds en zitten we in de top-30 van de 200 Nederlandse fondsen. Veel kleinere fondsen zijn de afgelopen tijd overgegaan in grotere verbanden, maar voor ons is dat voorlopig niet nodig."

Wel bekijkt PNO Media of het wenselijk is om meer taken uit te besteden. Ook de uitkomst van deze afweging is afhankelijk van de vorm die het nieuwe pensioenstelsel krijgt.

In ict-sector valt wat te halen

Intussen blijft het fonds om zich heen kijken of het kan groeien door aansluiting van andere fondsen bij PNO Media. Zoals de komst van het bedrijfstakpensioenfonds van de ict True Blue bij PNO Media per 1 april van dit jaar. Dat heeft bijna 3000 nieuwe deelnemers opgeleverd. In de woorden van Van Vledder is daarmee het draagvlak van het fonds versterkt, omdat kosten over meer deelnemers worden verdeeld. Maar het is ook een stap in een sector waarin voor PNO Media in de toekomst meer te halen valt. "Het heeft ertoe geleid dat we met meer ict-bedrijven in contact zijn over een mogelijke aansluiting bij PNO Media."

De komst van het True-Bluefonds heeft wel wat gekost. Als gevolg van een ander pensioensysteem (premie-overeenkomst in plaats van een uitkeringsovereenkomst) moest van tevoren fors in de integratie worden geïnvesteerd. PNO Media maakte daardoor meer kosten, de jaarlijkse uitgaven

in 2018/19 liepen op tot 337 euro per deelnemer.

Met de komst van de 3000 deelnemers van True Blue verwacht Van Vledder dat de uitgaven per deelnemer zullen dalen naar circa 275 euro. "Op de langere termijn streven we naar een verdere verlaging, al zullen de investeringen in het nieuwe pensioenstelsel ook van invloed zijn."

Stoelendans in digitale ledenvergadering

VGOMedia-voorzitter Hella Liefting had graag met bloemen en zoenen afscheid willen nemen van Arie Smit. In de ledenvergadering van 26 november werd bekend dat de vroegere voorzitter in verband met zijn gezondheid nu ook aftreed als bestuurslid. Maar Hella moest het bij lovende woorden laten: de vereniging vergaderde voor het eerst digitaal.

Arie is volgens Hella een verdienstelijke voorzitter geweest. Toen hij aantrad waren er wat spaanders gevallen, zei Hella. Dankzij de rust die haar voorganger Arie inbracht, herstelden de verhoudingen zich: "We gingen weer met respect met elkaar om, daar kan Arie niet genoeg voor worden geprezen".

Het vertrek van Arie was niet de enige wisseling in het bestuur. Ynskje van den Brakel was zoals bekend statutair niet herkiesbaar. Zoals in het vorige nummer al gemeld, vertegenwoordigt Ynskje de vereniging per 1 novem-

ber in het Verantwoordingsorgaan (VO) van PNO Media. Ook bestuurslid/secretaris Madelon van Waart trad af. Madelon stelde zich niet herkiesbaar, maar handelt nog wel lopende zaken af.

Hans Hoole en Klaas Samplonius werden gekozen als nieuwe bestuursleden. Klaas vertegenwoordigde VGOMedia de afgelopen vier jaar in het VO en wisselt dus van positie met Ynskje.

PNO/MPD

José Claus

De vergadering maakte ook kennis met nieuwe gezichten bij het pensioenfonds en de uitvoerder. Bij PNO Media is Roeland van Vledder begonnen als tijdelijk voorzitter. Hij volgde per 1 september Nelly Altenburg op, die in juli stopte met het voorzitterschap. De aanstelling van Van Vledder is voor zes tot twaalf maanden. Na die periode wil PNO Media het voorzitterschap definitief invullen.

Bij Media Pensioen Diensten (MPD) is José Claus in mei begonnen als algemeen directeur.

Claus is de opvolger van Walter Mutsaers, die eerder dit jaar overstapte naar het pensioenfonds Rail en Openbaar Vervoer.

Ruim twintig deelnemers

De vergadering ging vlot door de huishoudelijke zaken heen. Het jaarverslag 2019, de jaarrekening en de goedkeuringsverklaring van de kascom-

missie waren hamerstukken. Aan de kascommissie, bestaande uit Marianne Eggink en Wouter de Groot, werd als aspirant-lid toegevoegd Frans van Geest.

Zoals in het vorige nummer al is gemeld, heeft Jan de Kleijn besloten om in april na zeven jaar te stoppen als ledenadministrateur. Vastgesteld werd dat de werkzaamheden veel beslag leggen op de administrateur. Een voorstel uit de vergadering om de functie te splitsen en te verdelen over een of meer kandidaten, wordt door het bestuur bekeken. Leden die belangstelling hebben om Jan geheel of gedeeltelijk op te volgen kunnen zich melden bij ledenadministratie@vgomedia.nl. Het aantal deelnemers in de zoom-vergadering was met ruim twintig veel kleiner dan gebruikelijk. Op enkele kleinigheden na verliep de vergadering goed. Madelon van Waart vond het een succes en stelde voor geregeld informeel digitaal bij elkaar te komen, waarbij de deelnemers al dan niet een glaasje wijn of iets anders inschenken.

Pensioendossier heeft weinig geheimen voor nieuwe bestuursleden

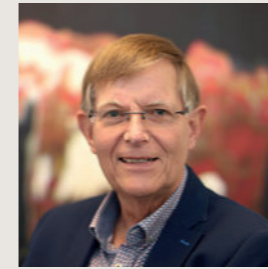
In de online ledenvergadering van 26 november zijn Klaas Samplonius en Hans Hoole gekozen als bestuurslid van VGOMedia. Een korte kennismaking met de nieuwelingen.

'We moeten meer lawaai maken'

In en om VGOMedia is Klaas Samplonius (73) geen onbekende. Tot enkele weken geleden zat Klaas namens de vereniging in het verantwoordingsorgaan (VO) van PNO Media.

Minstens zo bekend is zijn stem uit zijn tijd bij de radio, ook al is hij daar al lang niet meer te horen. Na een loopbaan in de dagbladwereld begon Klaas in 1973 bij de omroep. Hij was verslaggever bij AVRO's Radiojournaal, maakte deel uit van de eerste lichte presentatoren van Met het Oog op Morgen en zat veertien jaar achter de microfoon van Radio Tour de France.

Klaas Samplonius

Na de AVRO en de NOS begon Klaas in 1985 aan enkele leidinggevende functies bij de TROS, waar hij onder andere programmaleider radio was. Klaas sloot zijn werkzame leven af als directeur-hoofdredacteur van RTV Drenthe. In die fase had Klaas de eerste stappen in de pensioenwereld al gezet, want in zijn laatste jaren in Hilversum was hij lid van de deelnemersraad van PNO Media, de voorganger van het VO. In de tien jaar waarin Klaas met pensioen is, werd hij dankzij enkele bijbanen verder ingevoerd in de pensioenwereld.

Die achtergrond kwam in 2016 ter sprake toen Govert van Brakel hem en zoon Ivo voor dit magazine interviewde (Zo vader, zo zoon). VGOMedia deed daar zijn voordeel mee, de vereniging was net op zoek naar een vertegenwoordiger in het VO. Vrij snel daarna werd Klaas in die functie gekozen. "Het was buitengewoon boeiend", zegt Klaas. "Het heeft me in het pensioendossier naar een aardig niveau getild."

Per november ging zijn functie in het VO naadloos over in het bestuurslidmaatschap. Daar wachten hem interessante tijden, verwacht Klaas. De vereniging staat volgens hem voor de opgave om iets te doen aan het afkalvend ledenbestand. "We moeten ons de vraag stellen of we zo verder kunnen. Ik denk dat we wat meer lawaai moeten maken."

Klaas woont met zijn vrouw Rina in Meppel. Ze hebben drie kinderen en zes kleinkinderen.

'Als goed huisvader toezien op pensioen'

Hans Hoole

Met Hans Hoole heeft VGOMedia een door de wol geverfde pensioenkenner in huis gehaald. Dat dankt hij aan een lange loopbaan als personeelsmanager.

Hans (76) is sinds 2004 met pensioen, maar is nog steeds als interimmanager werkzaam. Hij verheugt zich erop om in en namens de vereniging op te komen voor een "fatsoenlijke en volwaardige" plaats van gepensioneerden in PNO Media. "De uitwerking van het pensioenakkoord is een uitdaging en motivatie om als goed huisvader toe te zien op de belangen van alle betrokkenen."

In de waaier van bedrijven en instellingen waar Hans voor heeft gewerkt, zitten onder andere de Pensioenfederatie, de SER, De Nederlandsche Bank, PGB Pensioendiensten, Total, ING Pensioenfonds, het Amsterdamse Stedelijk Museum en het Brandwondencentrum.

Dat Hans en VGO Media elkaar hebben gevonden voert terug op de laatste twintig jaar van de vorige eeuw waarin hij bij het ANP werkte. Als manager bedrijfsvoering viel onder andere het personeelsbeleid onder zijn verantwoordelijkheid.

Ook was Hans bij het ANP bestuurslid/secretaris van het bedrijfspensioenfonds. In die hoedanigheid maakte hij al kennis met PNO Media; in 1995 ging het ANP-fonds namelijk over naar het toenmalige PNO. Later zou hij hier ook nog enige tijd een interim HR-functie vervullen.

In zijn cv staat dat Hans in zijn werkzame leven veel ervaring heeft opgedaan in veranderende omgevingen. Ook dat komt goed uit, want volgens Hans staat de vereniging op een kruispunt in zijn bijna vijftigjarige bestaan. "Met steeds meer leden uit andere bloedgroepen dan de publieke omroep zal VGO Media zich moeten beraden over zijn rol. Ik heb begrepen dat het bestuur dit als een van de uitdagingen ziet en daar ben ik het volledig mee eens."

Hans woont in Oegstgeest. Hij is getrouwd met Joke, ze hebben twee kinderen en vier kleinkinderen.

Met pensioen in coronatijd

ALCOHOLVRIJE CHAMPAGNE EN BLOKJESAFSCHEID

Welke gepensioneerde herinnert zich niet zijn afscheid van werk en collega's? Een gebeurtenis waar je als het goed is met voldoening aan terugdenkt. Maar collega's die nu met pensioen gaan, kijken om naar een laatste werkdag onder de beperkingen van de coronapandemie. Hoe ervaren recent gepensioneerden bij de NOS hun afscheid op anderhalve meter?

door Evert Kooij

Ellen Scholten stond op 28 augustus in een haag van collega's na haar laatste dienst als regisseur van het NOS-Journaal. Hoewel een warm applaus op haar neerdaalde, voelde Ellen zich eenzaam. "Niemand kan je omhelzen, ik was volledig op mezelf teruggeworpen."

Toen Ellen (62) eerder dit jaar besloot de NOS na 41 jaar te verlaten, stond vast dat door het virus de gedroomde laatste dag er niet zou komen. Zo goed en kwaad als het ging, werd aan de hand van Ellens wensen een aangepaste bijeenkomst voorbereid. Ze maakte een lijst

met 200 namen van collega's van wie Ellen in de Hilversumse horeca afscheid wilde nemen. Om het coronaproof te laten verlopen moest ze schrappen tot er zestig namen overbleven. Het was niet wat ze wilde, maar in aanloop naar de laatste dienst stond in elk geval vast dat er iets werd georganiseerd. Tot Ellen een week voor die tijd te horen kreeg dat ook het beperkte afscheidsfeestje niet mocht doorgaan. De hoofdredactie vond het niet verantwoord om collega's, die zo veel mogelijk thuis moesten werken, wel naar een afscheidsbijeenkomst te laten gaan.

Gelukkig ging het vertrek niet onopgemerkt voorbij, maar dat wist Ellen toen nog niet. Ze was er kapot van, net als haar chef. "Het voelde zo zuur. Ik zag me na mijn laatste dienst naar huis fietsen met de gedachte dat dit het dan was."

Weemoedige laatste dagen

Een overeenkomstige ervaring heeft Ab Vischer, die in oktober na een lange staat van dienst bij de NOS met pensioen ging. In de maanden voor zijn vertrek, onder een minder streng coronaregime, werd in overleg met Ab een lijst met 45 genodigden opgesteld voor

Grote foto: Ellen Scholten (tussen de banken) toegesproken door hoofdredacteur Marcel Gelauff (midden) Inzet: Tot zijn verrassing was een groep collega's opgetrommeld om Ab Visser (tweede van links) toch uit te zwaaien

Voor Ellen werd het toch een mooie laatste werkdag

een blokjesafscheid van drie keer vijftien personen. Het plan was ook dat Ab uit eten zou gaan met alle mensen van zijn afdeling en met de leden van de Ondernemingsraad waarvan Ab de afgelopen jaren deel uitmaakte. Maar één persconferentie van Rutte verder ging een streep door de plannen. Ab, die in zijn 25 jaar bij de NOS achtereenvolgens redactiechef bij het Radio 1-Journaal en hoofd van de afdeling Documentatie was, moest zich er bij neerleggen toen hij met een weemoedig gevoel de laatste dagen

door het NOS-gebouw liep. Ab lachend: "Het liefst had ik een groot en meeslepend afscheid gehad met een volle zaal en naast mij onze kinderen en een lachende mevrouw Visscher".

Bescheiden samenkomst

Net als Ellen en Ab zag ook Hans Andringa aankomen dat het op zijn laatste werkdag geen gewoon afscheid zou worden. Hans (66) ging als politiek-verslaggever bij de NOS op 1 april met pensioen, ruim twee weken nadat Nederland aan de intelligente lockdown begon. Op een bijna uitgestorven Binnenhof deed hij zijn laatste klussen in het besef dat zijn vertrek alleen op de redactie aandacht zou krijgen. "Mijn laatste interview was een gesprek met minister Wopke Hoekstra over zijn verzet tegen ruimhartige steun aan Italië. Nadat het was uitgezonden was er op de Haagse redactie een kleine, maar fijne samenkomst met de collega's die die dag aanwezig waren."

In de auto onderweg naar huis drong het gevoel pas echt tot Hans door dat het na 25 jaar politieke journalistiek bij de Wereldomroep en de NOS was afgelopen. Gelukkig was dit niet helemaal het einde, drie maanden later op de laatste dag voor het zomerreces van de Tweede Kamer, kon Hans uitgebreider afscheid nemen. Van Tweede Kamervoorzitter Arib kreeg hij een 'gouden koetsje' overhandigd, een onderscheiding voor journalisten die een kwart eeuw op het Binnenhof werkzaam zijn geweest. Daarna nam Hans afscheid van zijn collega's. "Met speeches, cadeaus, eten en zang en dans. We wisten toen geloof ik nog niet dat zingen een superspreader was."

Het is goed afgelopen, althans Hans heeft niet gehoord dat het tot besmettingen heeft geleid. Maar er knaagt nog wel iets, zegt de aspi-

rant-gepensioneerde. "Wat ik gemist heb, is het rondje dat ik door de Tweede Kamer had willen maken

om goed afscheid te nemen van journalisten, Kamerleden en bewindslieden met wie ik jarenlang contact heb gehad. Van mijn plan om dat in het najaar alsnog te doen, is door de tweede golf niets terechtgekomen."

Vertrek en sollicitatie

Ook Ab Visscher hoopt nog op een vervolg, want de etentjes zijn niet geschrapt maar uitgesteld. Dat komt niet eens zo gek uit, want Ab blijft nog tot april twee dagen per week in dienst om een project af te ronden. Maar ook daarna is het nog maar de vraag of de band tussen Ab en het bedrijf helemaal wordt doorgeknipt. Rond de laatste werkdag wacht huize Visscher namelijk op de uitslag van een

sollicitatiegesprek van dochter Mireille voor een baan als producer bij de NOS.

Zo kaal als het afscheid voor Ab dreigde te worden, werd het niet. Op een van de laatste dagen voor zijn officiële vertrek kreeg Ab het verzoek bij directeur Geert Hofman langs te komen om gedag te zeggen. Maar niet alleen de directeur wachtte hem op, Hofman was in het gezelschap van een groep collega's die de aanstaande gepensioneerde op gepaste afstand uitzwaaid met een borrel, cadeaus en een afscheidsfilmje. "Dat had ik niet zien aankomen", zegt Ab.

Knipoog werd zwart randje

Ook Ellen werd op haar laatste werkdag verrast met een geïmproviseerde samenkomst. Daar ging iets aan vooraf dat het afscheid in haar woorden een 'zwart randje' gaf. Ellen zette in haar op een na laatste dienst een smiley in de leader van het Achtuurjournaal. Het was een grapje, een signaal naar de kijkers die ze meer dan vier decennia had gediend. Maar hoofdredacteur Marcel Gelauff kon de humor er niet van inzien. Briesend hing hij die avond bij Ellen aan de telefoon.

De smiley werd op sociale media wel opgemerkt, alsook bij de makers van Jinek. De vroegere journalistcollega van Ellen liet het frag-

Hans Andringa krijgt van Tweede Kamervoorzitter Khadija Arib een 'gouden koetsje' overhandigd.

Jacqueline Hovius geeft een cursus aan aspirant-gepensioneerden
Foto: Marijke Haken

'Doe hoe dan ook iets aan het afscheid'

Jacqueline Hovius, die trainingen geeft aan werknemers die zich voorbereiden op hun pensioen, heeft heel wat tranen gezien van deelnemers die hun afscheid in het water zagen vallen. "Het is een mokerslag." Vooral in de eerste lockdown kwam het hard aan, zegt Hovius. "De- genen die toen met pensioen gingen, werden er op het laatste moment

door overvallen." Het ergst is het voor werknemers die door de coronacrisis gedwongen met vervroegd pensioen gaan. Hovius: "Voor deze mensen was het niet hun eigen beslissing. Dan is het extra zuur dat je niet of nauwelijks afscheid kan nemen."

Een les die Hovius haar cursisten meegeeft, is dat een vorm van afscheid nemen belangrijk is voor de overgang naar de nieuwe levensfase. "Met pensioen gaan is een proces waar rouw bij komt kijken. Je moet van zo veel dingen afscheid nemen, dat kan pijn doen. Het helpt als je je werkzame leven passend afsluit, samen met collega's en eventueel je partner en gezin."

Hovius adviseert aanstaand gepensioneerden, de werkgever en de collega's hoe dan ook iets te doen. "Gelukkig gebeurt dat nu ook wel en hebben we sinds het vroege voorjaar veel geleerd. Na enkele maanden zag je al dat er met improvisatie het beste van werd gemaakt en dat dit door de vertrekkende collega enorm wordt gewaardeerd."

Afscheid bij de NOS op anderhalve meter

ment die avond zien met de toevoeging van de presentatrice dat het “volgens bronnen bij de NOS ging om de laatste werkdag van een belangrijke medewerker die met een knipoog afscheid wilde nemen van de kijkers”. Ellen: “Een ode van Eva”.

Terwijl Rob Trip het Journaal presenteert, is er plotseling een smiley te zien in het decor

‘We wisten geloof ik nog niet dat zingen een superspreader was. Het is goed afgelopen’

Terugkijkend begrijpt Ellen de woede van haar baas wel. “Dit was over de rand, dit had ik niet moeten doen.” Met een

gevoel van spijt over haar actie begon Ellen aan de laatste werkdag. Die liep toch uit in een happy end. De hulde in de haag met medewerkers die Ellen zo eenzaam onderging, kreeg namelijk een verrassende voortzetting. Het gezelschap verplaatste zich naar een ruim deel van de nieuwsvloer waar alcoholvrije champagne klaarstond en Marcel Gelauff een toespraak hield. Met veel lovende woorden, een vriendenboek en een filmpje met een minimusical, ingezongen door een groot aantal collega's, kreeg Ellen een warm onthaal.

Ab Visscher (links) toegesproken door NOS-directeur Geert Hofman

Verrassing maakte het mooi

Hoe kijken de drie op hun afscheid terug? Hans lukt het om steeds meer afstand te nemen van een leven vol politieke spanning en deadlines en geniet ondanks de coronapandemie van zijn vrije tijd. In perscentrum Nieuwspoor zit hij sinds kort in de commissie Democratie en Debat die lezingen en debatten organiseert. Hij hoopt nog een afscheidsrondje door de Tweede Kamer te maken. “Maar daar is enige haast bij, want na de verkiezingen van volgend jaar vertrekken veel Kamerleden en ongetwijfeld ook journalisten.”

Ab is voldaan, bedrijf en collega's hebben naar omstandigheden meer van zijn afscheid gemaakt dan hij kon verwachten. Maar helemaal op afstand komt de NOS niet te staan. Want Ab kan inmiddels melden dat Mireille is aangenomen. “De NOS kan niet zonder de Visschers.”

Ellen komt woorden tekort als ze haar herinneringen aan de laatste werkdag onder woorden wil brengen. “Een beter afscheid kan ik me niet wensen. Ik moest het idee van een afscheidsbijeenkomst loslaten, maar door de verrassing werd het mooier dan ik me had kunnen voorstellen.”

Willy Dobbplantsoen

Het is een dubbele bodem met een dubbele bodem. In de jaren zeventig en tachtig maakte Wim T. Schippers voor de VPRO een hele serie programma's rond unieke tv-personages zoals Sjeff van Oekel, Barend Servet, Jacques Plafond, Boy Bendsorp, Gé Braadslee en Fred Haché. In het studiodecor was regelmatig een plantsoentje te zien: grasveld, twee bankjes, bloemenperkjes en een beukenhaag. Prominent midden in het groen een straatnaambordje met de opvallende naam – daarin herken je de hand van Wim T. Hij vernoemde dit plantsoen naar de truttigste tv-medewerker van die tijd: TROS-omroepster Willy Dobbe.

door Joost Huijsing

Als in 1997 de gemeente Olst het 1050-jarig bestaan viert komt de plaatselijke Herensociëteit 'v/h De Nuts Neut' met een mooi cadeau. In een parkje van de nieuwe Vogelwijk wordt, tussen Ringmus en Patrijs, het Willy Dobbplantsoen op ware grootte aangelegd.

Het is vrij klein, maar dat was het in de studio ook. De twee bankjes worden nu vaak gebruikt door wandelaars en hondenuitlaters die er kunnen uitkijken over het water.

Regent Rob van der Werf van de Herensociëteit vertelt over het ontstaan van dit mooie project: “Het plantsoen ligt vlakbij een nieuwbouwwijk waar alle straten vernoemd zijn naar prominente, vooruitstrevende vrouwen uit de recente geschiedenis: Aletta Jacobs, Joke Smit, Hannie Schaft, Marga Klompé. Over die laatste ontstond gedoe omdat het plaatselijke CDA vond dat de Klompélaan niet goed genoeg was voor zo'n belangrijke vrouw. Toen suggereerde de Herensociëteit dat het dan maar het Willy Dobbplantsoen moest worden. Jaren later hebben we dat plannetje op een andere plaats echt gerealiseerd.”

De maker van het plantsoen in de tv-studio was Jaap de Groot. Een van de beroemdste Nederlandse decorontwerpers uit de vorige eeuw. Hij heeft de versie in Olst bekeken en is er blij mee.

Ik heb veel moeite gedaan om mevrouw Dobbe ook aan het woord te laten, maar zij heeft nergens op gereageerd. Zelfs een brief met een ingesloten gefrankeerde retourenvelop blijft al vijf maanden onbeantwoord. Dat is jammer, omdat er zo weinig straten vernoemd zijn naar vrouwelijke omroepcollega's. En nu gaat het zelfs om een coryfee die nog in leven is! Daar wil je toch meer van weten.

**Straatnamen
in de omroep**

Willy Dobbe groeide op in het Gooi en zat in Bussum op de MMS. Zij werd vooral bekend als omroepster – vanaf 1967 bij de NTS, daarna tot 1988 bij de TROS. Voor die omroep presenteerde zij ook het spelletje Zevensprong, samen met Jan Theys. Een ander hoogtepunt was haar rol als gastvrouw in 1970 tijdens de finale van het Eurovisie Songfestival (wie kent nog het winnende liedje 'All Kinds Of Everything' van de Ierse Dana?). Sinds haar vertrek uit 'Hilversum' woont Willy Dobbe in Heerlen. Ze wil blijkbaar niks meer met de omroep te maken hebben....

Landelijk bezoekverbod was voor niemand goed

Een van de pijnlijkste maatregelen in de strijd tegen corona was het landelijke bezoekverbod in verpleeghuizen. Om het virus buiten de deur te houden en de bewoners te beschermen, gingen dit voorjaar op last van het kabinet de verpleeghuizen maandenlang op slot voor bezoekers. Dat trok een zware wissel op bewoners, hun naasten én het zorgpersoneel. Terwijl er een wachtlijst is voor een plaats in een verpleeghuis, kwamen in het voorjaar kamers leeg te staan. Mensen wilden hun naasten niet laten opnemen uit angst hen lang niet te kunnen bezoeken.

door Joke Licher. Foto's: Liek Bouma

Toen het kabinet de maatregel in maart afkondigde, was er alom begrip. Maar een van de lessen die uit de eerste coronagolf is getrokken, was: dit nooit meer. En ook dat leeft breed. "Het kabinet dacht een juiste keuze te ma-

ken door de verpleeghuizen op slot te doen, op basis van de kennis die er in het voorjaar was", zegt Marcel Sturkenboom, directeur van seniorenorganisatie KBO-PCOB. "Maar het was niet goed voor de bewoners, niet goed voor de familie, niet goed voor het verzorgend personeel. Het was voor niemand goed."

Maatwerk

Bij de tweede golf, in het najaar, was het uitgangspunt dan ook: geen algemene bezoekbeperking meer, maar maatwerk. Dat kon ook omdat er voldoende beschermingsmiddelen voor het zorgpersoneel zijn, er meer getest kan worden en er meer kennis is.

Nu is het streven dat er altijd contact met naasten en familie mogelijk is, ook als er sprake is van een besmetting in het verpleeghuis, aldus Actiz, branchevereniging van zorgorganisaties. Wel kan het zijn dat er maatregelen gelden rond het bezoek, bijvoorbeeld over het aantal mensen dat kan komen. Hoe die maatregelen eruitzien, kan per locatie verschillen. Het hangt af van het aantal besmettingen in het verpleeghuis en het aantal besmettingen in de regio waar het staat. Het hangt ook af van de manier waarop het verpleeghuis is gebouwd; of er makkelijk afgescheiden afdelingen te maken zijn. En het hangt ook af van de samenstelling van bewoners. Zo maakt het uit of de bewoners zich goed aan de hygiëne en de 1,5 meter afstand kunnen houden.

Stroom van telefoontjes

In het najaar hadden ongeveer 600 van de 2500 verpleeghuizen te maken met uitbraken

van corona, tegen 900 in het voorjaar. Is een bewoner besmet, dan moet hij of zij in quarantaine en worden medebewoners en zorgpersoneel getest. Hebben meerdere mensen in een tehuis corona, dan worden zij doorgaans gezamenlijk verpleegd in een aparte afdeling die goed af te sluiten is van de rest van het tehuis. Het personeel dat voor hen zorgt, draagt beschermingsmiddelen en komt niet in contact met andere bewoners of medewerkers.

Met deze aanpak is de angst van partners, kinderen, mantelzorgers of andere verwanten dat zij niet meer bij hun naasten in verpleeghuizen op bezoek kunnen misschien niet helemaal weggenomen, maar wel een stuk minder geworden. In het voorjaar ontvingen ouderenorganisaties KBO-PCOB en ANBO een stroom van telefoontjes van bezorgde familieleden van bewoners en toekomstige bewoners van verpleeghuizen.

"Er belden mensen bijna in paniek op", zegt Atie Schipaanboord van ANBO. "Met vragen als: mijn ouders kunnen nu naar een verpleeghuis, maar moeten we dat nu wel doen? Kunnen we het uitstellen? Of: hoe kan ik mijn moeder helpen verhuizen als ik niet mee naar binnen mag?" Het was voor iedereen een moeilijke situatie, benadrukt zij, niet alleen voor de bewoners en hun familie, ook voor de verpleeghuizen en het zorgpersoneel. "Het was voor alle partijen zoeken naar een manier om er mee om te gaan."

Onzekerheid

"Ik hoor nu geen geluiden meer dat mensen opname in een verpleeghuis willen uitstellen",

zegt Schipaanboord. "Uitstel betekent ook nogal wat. Mensen komen niet zomaar in een verpleeghuis. Het gaat om mensen die 7 dagen in de week, 24 uur per dag zorg en ondersteuning nodig hebben. Voor familie is dat niet te doen."

Bij de ouderenbonden komen nu ook nog wel vragen binnen over corona, maar een stuk minder dan in het voorjaar. "Corona is nog steeds ongrijpbaar. Kwetsbare ouderen zitten vaak in een positie die niet te benijden is," zegt Marcel Sturkenboom. Dat geldt niet alleen voor ouderen in verpleeghuizen, maar ook voor ouderen die zijn aangewezen op thuiszorg of op mantelzorg. Onzekerheid over wat er gebeurt of gaat gebeuren maakt mensen bezorgd en emotioneel.

Geen lege kamers meer

Leegstand in verpleeghuizen is volgens Actiz nu niet meer aan de orde.

"Tijdens de eerste piek van de coronacrisis zagen we dat, met name als gevolg van het toen geldende bezoekverbod, mensen opname liever uitstelden. Op dit moment (half november - red.) zien we die ontwikkeling niet. Doorgaans hebben mensen ook al lange tijd moeten wachten op een plek en is de situatie thuis niet meer houdbaar." Er staan 20.000 mensen op de wachtlijst voor een verpleeghuis.

Ouderenbonden adviseren mensen zich goed te oriënteren wanneer zij voor hun ouders of partner een plek in een verpleeghuis zoeken. "Vraag advies aan huisarts of wijkverpleegkundige. Informeer naar de cultuur en structuur in een tehuis", zegt Sturkenboom. Wat hem betreft zou het ook bespreekbaar moeten zijn opname in deze tijd van corona even uit te stellen.

'Corona is nog steeds ongrijpbaar. Kwetsbare ouderen zitten vaak in een positie die niet te benijden is'

Personeelstekort

Groot probleem is het toenemende tekort aan zorgpersoneel. Dat is nog nijpender dan in de eerste coronagolf. Het ziekteverzuim in de verpleging en verzorging ligt nu landelijk op zo'n tien procent. Dat betekent dat 1 op de 10 zorgmedewerkers in verpleeghuizen – en

ook de thuiszorg – niet kan werken door ziekte of quarantainemaatregelen. In ziekenhuizen kan de 'gewone' zorg worden afgeschaald. In verpleeghuizen niet; de zorg aan ouderen en chronisch zieken moet altijd door-

gaan. Er komt door corona ook nog eens werk bij. Om ziekenhuizen te ontlasten heeft de zorgsector 1200 'covid-bedden' waar mensen met corona worden opgenomen die niet thuis kunnen blijven maar niet ziek genoeg zijn om in het ziekenhuis te worden opgenomen.

Normaal gesproken verblijven hier ouderen die geriatrische revalidatie krijgen of herstellen na een operatie in een ziekenhuis.

Via het platform www.extrahandenvoordezorg.nl probeert Actiz zowel mensen met als zonder achtergrond in de zorg aan te trekken. Een online-training moet de kandidaten zonder achtergrond in de zorg de basis bijbrengen zodat zij zorgprofessionals kunnen ondersteunen. "Familie die tijdens de eerste coronagolf niet naar binnen mocht, wordt nu gevraagd een handje te helpen", zegt Sturkenboom. "En ik zag laatst een oproep van een verpleeghuis aan iedereen om te helpen. Maatschappelijk gezien niet onlogisch, maar de kwaliteit van de zorg mag niet in gevaar komen. De zorg moet goed zijn."

Er staan 20.000 mensen op de wachtlijst voor een verpleeghuis

Arie Bras

Bonensoep

De Lier is een dorpje bij Delft. Waar of niet waar? En als ze je in het ziekenhuis emmers vol pillen geven, ben je zo stoned als Stefanus. Waar of niet waar? Je kunt dan last krijgen van een Delier. Zo noemen ze dat: dan zie je dingen die er niet zijn en je ziet dingen niét die er wél zijn.

Op televisie hebben ze ook zoiets, maar dan heet het Augmented Reality. Toegevoegde werkelijkheid. Dan zien we een voetbalkeeper dwars door het reclamebord naast zijn doel lopen.

Hoe dat kan? Omdat dat bord er helemaal niet staat! De regie heeft het toegevoegd voor de kijker c.q. sponsor en de mensen in het stadion merken er niks van. Al staan er tien bordes voor hun kop.

Augmented Reality. Als je een Delier hebt (delirium, zouden ze vroeger zeggen) gebeurt er iets

soortgelijks in je hoofd. Ik lag nogal lang op een intensive-carekamer van het ziekenhuis, na een mislukte hartoperatie. Ik zag Humphrey Bogart, met hoed en regenjas uit de spiegels komen lopen in de gangwand en meer. Niks engs, ik vond het best gezellig.

Afijn, Corona bestond nog niet, dus bezoek mocht nog. De kleindochters, lief en ondeugend zoals dat hoort als je drie en vijf bent, hadden al snel de afstandsbediening te pakken van opa's hoog-laagbed en ze vonden het meer dan geinig om opa met een paar knoppen omhoog, opzij of omlaag te laten vliegen. Ik weet zeker dat dat geen Delier was, want er zijn foto's van.

Aan het begin van de gang was nog een kamer en de kleinkinderen gingen daar, onbekommerd als ze zijn, ook een kijkje nemen. Een Vlaamse oude vrouw zat er net een bord bonensoep te eten en lachte naar hen. Ze had óók een hooglaag-bed. Met dezelfde afstandsbediening. Ze sloot vriendschap met de kinderen, die heen en weer stiefelden tussen haar en mijn kamer. Tot ik plotseling een plof hoorde en een rauwe kreet. De zuster kwam eropaf, gooide de deur open van de Vlaamse patiënte en aanschouwde het leed. De vrouw was door de meisjes iets te ver naar boven geschoten en kleefde aan het plafond. Bonensoep droop op haar bed. 'Verschoning!', riep ze naar de lijkwitte zuster.

Echt gebeurd? Geen idee. Er zijn geen foto's van.

brasblog.simplesite.com

Dankbetuigingen

Wat een bijzonder aangename verrassing: een schitterend boeket ter gelegenheid van ons 50-jarig huwelijk. Heel hartelijk dank voor deze bijzonder leuke attentie.

Mabel en Bert Roeleveld, Voorburg

Vanwege het coronavirus ging mijn meivakantie niet door en was ik, ongebruikelijk, op mijn 75e verjaardag thuis. De cadeaubon van VGOMedia en de mooie bos bloemen van PNO heb ik ontvangen. Hartelijk dank hiervoor.

G. Bouwens, NOS, NOB, Huizen

Heel erg bedankt voor de lieve geste om mij voor mijn 75e verjaardag zo'n mooi boeket bloemen te sturen.

Karin Meurs, Amsterdam

Hierbij onze dank aan PNO voor de prachtige bloemen die wij ontvingen t.g.v. ons 50-jarig huwelijk

René en Ada Vos, grimeur, IJmuiden

Hartelijk dank voor het schitterende boeket dat wij ontvingen op de dag dat wij 50 jaar getrouwd waren. Een warm gebaar in deze grauwe coronatijd. Op naar de 60!

Rients en Jeannette Slippens, Hilversum

Hartelijk dank voor uw prachtige bos bloemen en cadeaukaart (ere wie ere toekomt) bij mijn 80-jarige verjaardag.

N.P. Balzar, gepens. Wereldomroep, Bussum

Hartelijk dank voor de bloemen en de cadeaubon i.v.m. mijn 80e verjaardag.

G. Bruggema-Sprong, Eerbeek

Graag willen wij het pensioenfonds PNO Media bedanken voor de prachtige bos bloemen ter gelegenheid van onze 55e trouwdag.

Wim en Bea van Ruth, Soest

Ja, daar wordt een mens dus vrolijk van in deze ongezellige pandemietijd. Reuze bedankt voor het prachtige boeket bloemen en de cadeaubon.

Carla Luttmmer, Weert

Hartelijk dank PNO en VGOMedia voor de cadeaubon en de mooie bos bloemen die ik mocht ontvangen voor mijn 75e verjaardag.

Nico Engelsman (NRU, NTS, AVRO, AKN), Hilversum

Vervolg pagina 25

G E R A N I U M & C O

Over VGO'ers die na hun pensioen niet achter de geraniums zijn gaan zitten

Van vriend tot vrijwilliger

In juni 2015 trok Henk van 't Klooster voor de laatste maal de deur achter zich dicht van het Algemeen Nederlands Persbureau. Na bijna 33 jaar ANP, waarin hij onder meer werkte op de redactie Geestelijk Leven, de buitenlandredactie en de eindredactie, vond hij het mooi geweest. Het was tijd voor pensioen. Aan vrijwilligerswerk moest hij toen nog niet denken. Nu vindt hij het jammer dat zijn werk bij het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden door corona stilligt.

door Joke Licher. Foto's: Anneke Kappetijn

Henk is een van de ongeveer twaalf vrijwilligers die de balie bemannen waar bezoekers audiotours kunnen afhalen die voor grote tentoonstellingen worden gemaakt. Het uitlenen, weer innemen en schoonmaken van de audioapparatuur is simpel werk. Wat het voor hem leuk maakt, is het contact met de bezoekers. "Natuurlijk zijn er mensen bij die geen woord zeggen, maar de meesten zijn vriendelijk. Per slot zijn ze een dagje uit."

Toen Henk stopte met werken, wilde hij niet te veel verplichtingen meer, geen volle agenda. "Ik wilde tijd hebben om te wandelen, musea te bezoeken, naar de film en het theater te gaan." Het Rijksmuseum van Oudheden is een van zijn favoriete musea omdat hij ook altijd geïnteresseerd is geweest in de oudheid. In 2017 werd hij lid van RoMeO, de vriendenvereniging van dit museum en van het een kwam het ander. "In de nieuwsbrief die ik als vriend ontving, zag ik dat het museum vrijwilligers zocht voor de Cyprus-tentoonstelling. Toen heb ik me aangemeld." Sindsdien werkte hij – tot corona uitbrak – een, twee, soms wel drie dagdelen in de week.

"Ik ben vorig jaar oktober begonnen bij de start van die grote Cyprus-tentoonstelling. Ik ben zelf tweemaal naar de tentoonstelling geweest en heb lezingen bijgewoond over de tentoonstelling waar je als 'vriend van' een uitnodiging voor krijgt. Je wilt toch weten wat er te zien is, waar het over gaat."

Even napraten

Bezoekers beschouwen vrijwilligers als medewerker van het museum. "Zij denken dat je alles weet. Dat is natuurlijk niet zo, maar het is wel fijn als je hen iets kunt vertellen." Andersom gebeurt dat ook: "Een bezoeker heeft me van alles verteld over zijn vakantie op Cyprus. Ik ben daar nog nooit geweest." Even napraten met mensen die de audiotour komen inleveren; ouders – of juist hun kinderen – vertellen dat er ook hele leuke audiotours zijn voor kinderen; scholieren die hulp vragen bij het beantwoorden van de vragen die ze hebben meegekregen: dat zijn voor Henk de dingen die het leuk maken. En de waardering die hij krijgt van het museum. "Je hoort er als vrijwilliger echt bij. Je wordt beschouwd als collega, als personeelslid. Vorig jaar zijn de vrijwilligers net als het personeel uitgenodigd voor borrels en ook voor het kerstdiner." Wegens corona ligt zijn vrijwilligerswerk nu stil. "De Cyprus-tentoonstelling is in maart iets eerder beëindigd dan gepland en de grote tentoonstelling met audiotour over de Romeinse keizer Domitianus (81 - 96 na Christus) die in oktober zou beginnen, is een jaar uitgesteld", vertelt Henk. Als het museum weer grote tentoonstellingen met audiotours aanbiedt, is hij weer van de partij. "Ik ga zeker hiermee door."

'MIJN EIGEN ACHTERGROND HEEFT ME VEEL GEBRACHT VOOR HET WERK'

Pauline Broekema

Eens journalist altijd journalist

door Govert van Brakel

Op het visitekaartje staat onder haar naam: **journalist/auteur**. Twee jaar geleden trok Pauline Broekema (66) de deur van de televisiejournaliststudio achter zich dicht. Na meer dan veertig jaar journalistieke verslaggeving voor krant, radio en tv was het mooi geweest. Maar eens journalist altijd journalist. De behoefte aan verdieping naast de waan van de dag en het plezier dat ze beleeft aan onderzoek in archieven leidde haar, jaren geleden alweer, naar het schrijverschap. Een bestemming waar ze in het nieuwe bestaan volop mee doorgaat.

Foto's: Louis van Hattem e.a.

Met echtgenoot Joop Spijker, voormalig sociaal-economisch journalist van De Telegraaf, bewoont ze een sfeervolle, ruim bemeten familiewoning in het Gooi. Hun drie kinderen staan op eigen benen.

Aan pensionado's wordt altijd de vraag gesteld of zij hun werk missen. "Ik mis het interviewen van mensen," zegt Pauline, "maar niet de stress die er vaak omheen hangt. Het eeuwige zoeken naar een parkeerplaats in een stad als Amsterdam bijvoorbeeld, de files waar je in staat waardoor je in tijdnood komt. Ik ben blij dat ik daar vanaf ben."

Haar vertrek bij de NOS had ze zorgvuldig voorbereid. "Vier jaar voordat ik daadwerkelijk met pensioen ging heb ik bij de hoofdredactie aangekondigd wanneer ik afscheid zou nemen. Dat was op een moment dat ik het gevoel had: ik doe er nog toe."

Wapperend habijt

Een van haar laatste onderwerpen voor het achttuurnieuws ging over de nieuwe bestemming van lege kerken en bisschoppelijke paleizen.

De kijker zag een pastoor in Twente die, in grote haast, in wapperend habijt, voor de bijna onmogelijke opgave stond om met kerst maar liefst vier parochies te bedienen. Het is een voorbeeld van de manier waarop Pauline te werk ging. Het grote verhaal wordt niet door 'talking heads' verteld, door geleerde deskundigen, maar door een eenvoudige dorpspastoor. Het verschijnsel wordt 'storytelling' genoemd. Pauline was de grondlegger ervan bij het Nieuws. Toen ze er in de jaren tachtig mee begon, kort na haar entree op de redactie, werd haar aanpak argwanend bekeken. "Er was destijds veel verzet tegen." Aan het eind van haar loopbaan constateerde ze tevreden dat de tijd haar had ingehaald. Vandaag de dag is het eerder gewoonte dan uitzondering om op deze manier vorm te geven aan het nieuws.

Pauline in haar werkkamer

Zondag rustdag

Broekema heeft affiniteit met het kerkelijk erf in al zijn verscheidenheid. Ze groeide op in de stad Groningen in een gereformeerd nest. Haar ouders leefden haar en haar jongere zusje Kari het geloof voor. De zondag was bestemd voor een gang naar de kerk. "Het was een dag waarop je anderen niet voor je liet werken."

Een ijsje kopen of een duik in het zwembad was er niet bij. De

zondagse thuiswedstrijden van haar favoriete voetbalclub GVAV/FC Groningen in het Oosterparkstadion werden niet bezocht. Maar de opkomst van het groeibriljantje Arjen Robben maakte ze wel van nabij mee.

Samen met haar voetbalminnende vader zag ze hem op zaterdagmiddag als junior in actie. "Dat wordt een grote voetballer", hoorde ze haar vader zeggen. Meestal waren ze trouwens te vinden langs de zaterdaglijn bij de Chr. Voetbalvereniging Oranje Nassau waar vader Swier Broekema lid van was.

Toch was de zondag geen sombere dag. Integendeel. "Er zat ook een zekere vrolijkheid in. We lazen veel. Mijn vader had een enorme collectie boeken. Er werd gesproken over

'Mijn vader had een enorme collectie boeken. Er werd gesproken over kunst en 's avonds luisterden we op de radio naar Van Kooten en De Bie'

Op reportage met cameraman Remco Kikkert

kunst en 's avonds luisterden we op de radio naar Van Kooten en De Bie in hun rol als Klisjeemannetjes." In de loop van de jaren is Pauline het geloof kwijtgeraakt. Ze heeft zich laten uitschrijven als lidmaat van de gereformeerde

kerk. Met een zekere weemoed constateert ze: "Het is voorbij. Wat blijft zijn de muziek, de rituelen en het Onze Vader." Met haar vader heeft ze er nooit een woord over gewisseld. "Het was nou eenmaal zo." Als nieuw credo koos ze voor een respectvolle omgang met de leefomgeving en ontwikkelde ze een weerzin tegen de consumptiemaatschappij.

Lezen, kijken, luisteren

Dat Pauline na de ulo en de havo aan een loopbaan in de journalistiek begon, lag voor de hand. Ze is groot geworden met stapels kranten die in het ouderlijk

huis voor het grijpen lagen. Haar vader maakte als ambtenaar op het provinciehuis de knipselkrant, "dus er kwam veel binnen. Ik las al jong de krant".

Als ouderwetse leerling leerde ze de kneepjes van het vak op de stadsredactie van de Meppeler Courant. Politieberichten, de gemeenteraad, af en toe een bezoek aan de rechtbank en gewoon op straat: kijken, luisteren. Bij het Noordhollands Dagblad in Hoorn legde ze zich vervolgens meer toe op het maken van reportages en sfeerverhalen bijvoorbeeld

over het verdwijnen van de prachtige polder bij Grootebroek of over de aanleg van de dijk Enkhuizen-Lelystad. "Voor de abonnees van de krant heb ik met de collega's van de provincieredactie een fietstocht over de nieuwe dijk georganiseerd. Zo onderhielden we de band met de lezers." Anno 2020 is ze nog altijd opgelucht dat de dreigende drooglegging van het Markermeer destijds niet is doorgegaan.

Traangas en stenen

Bij de actualiteitenrubriek Hier en Nu van de NCRV-radio werd Pauline begin jaren tachtig de verslaggever van grote demonstraties. Met Nagra en microfoon was ze aanwezig bij betogingen tegen kernenergie, de krakersrellen in Amsterdam en de 'oorlog' in Amsterdam tijdens de inhuldiging van prinses Beatrix als vorstin.

In die tijd ontwikkelde ze de gewoonte om altijd als laatste de deur achter zich dicht te trekken bij persconferenties. "Dan is bij ijdele mensen vaak het schild gezakt." Doorgaans leverde het haar extra informatie op waarmee

ze haar voordeel kon doen. Ook al beleefde ze soms angstige momenten, bang is ze nooit geweest. "Op kroningsdag, 30 april 1980, was het gewone traangas blijkbaar op. Om de rellen te beteugelen kwam de politie toen met gas waarvan je moest kotsen. Politie te paard dreef de massa uiteen. Er vlogen stenen door de lucht. Een solidaire bewoner heeft me toen gered en bood me natte thee-

doeken aan om dat gas de baas te worden." Tussen de rellen en acties door leverde ze ook haar bijdragen aan de NCRV-rubriek Kerk Vandaag die onder eindredactie stond van Noortje van Oostveen. In Rome maakte ze mee hoe het Nederlandse episcopaat door het Vaticaan tot de orde werd geroepen. Het strenge vingertje van de paus was de aanzet tot de neergang van de rooms-katholieke kerk in ons land.

Terug naar Groningen

Voor Pauline was het een hele overgang: haar overstap halverwege de jaren tachtig van de lieve radio naar de wereld waarin het beeld allesbepalend is. Haar eerste jaren bij het achtuurjournaal waren niet gemakkelijk. "Het was een masculine redactie. Mannen maakten de dienst uit. Er werd heel institutioneel gedacht." Het duurde een paar jaar voordat ze haar draai gevonden had.

In de loop van haar tv-jaren maakte ze ook de opkomst mee van woordvoerders, voorlichters en mediatrainers die steeds vaker als influencers optraden om hun bazen of opdrachtgevers positief in het nieuws te brengen. Stagiaires die aan haar hoede waren toevertrouwd waar schuwde ze indringend; "Wees argwanend. Je wordt 'gestuurd'. Blijf je altijd afvragen waarom iets wordt gezegd. Neem niets klakkeloos aan!"

Het zal de oplettende kijker vast wel eens zijn opgevallen dat veel onderwerpen die in Groningen werden gedraaid op haar naam staan. Het gebied van de Graanrepubliek en omme land vergt een verslaggever die de regio en de

mensen die er wonen kent. Vaak kreeg ze te horen: "Laten we Pauline maar sturen." Ze ging er graag heen. "Ik begrijp hoe de samenleving daar in elkaar zit. De mensen die er werken en leven zijn geen praters. Ik kan ze duiden. Mijn eigen achtergrond heeft me veel gebracht voor het werk."

Gewond uit de oorlog

Al tijdens haar jaarnaal jaren zette Pauline zich aan het schrijven van non-fictie waarvoor veel onderzoek nodig is. Dat doet ze graag. Vanuit zijn eigen professe kende haar vader de waarde van archieven. De liefde voor gedegen spitwerk in het papieren verleden heeft hij op zijn dochter overgedragen. Onderwerpen worden haar van buiten én van nabij aangereikt. Haar boek 'Het Boschhuis' bijvoorbeeld vertelt het verhaal van de familie van haar moeder Joke. "Daar moet je iets mee doen", had haar

moeder ooit tegen haar gezegd, wijzend op een bruine koffer die verstoofd in een hoekje op de zolder stond. Die bevatte een schat aan documenten en foto's.

Na het overlijden van haar moeder in 2001 ging

Pauline op zoek naar het verleden van haar moeder, grootouders en overgrootouders. Vertrekpunt was het drama dat zich in 1944 afspeelde. "Mijn moeder," vertelt Pauline, "kwam gewond uit de oorlog. Haar broer die in het verzet zat werd gefusilleerd door de nazi's, het ouderlijk huis werd leeggeplunderd."

In een aantal boeken van Pauline is de Tweede Wereldoorlog nadrukkelijk aanwezig. In toekomstig werk laat ze die periode achter zich. Veel wil ze er nu nog niet over kwijt, wel dat haar nieuwe boek gaat over de emancipatie van de vrouw aan het begin van de vorige eeuw.

Op reportage in Groningen met twee akkerbouwers

De val van de Muur, 1989. Pauline: 'Dit beeld van het scherm wordt me nog regelmatig toegestuurd'

Uit het Verantwoordingsorgaan

Op 1 november zijn Klaas Samplonius en Henk van der Horst uit het Verantwoordingsorgaan (VO) gestapt en ben ik – na verkiezing – tot het VO toetreden. Ik vond het verrassend, en eigenlijk was het leukste dat de uitslag van de verkiezing eerder bekend werd gemaakt dan de geplande datum van 11 oktober. Dus de spanning werd flink ingekort.

Met mijn toetreden kwam uiteraard ook het verzoek van de eindredacteur van ons magazine om per uitgave de rubriek te verzorgen die door

Klaas Samplonius en Henk van der Horst fris en fruitig werd geschreven in de afgelopen vier jaar, onder de titel 'Uit het Verantwoordingsorgaan'.

Ik zal hier mijn weg in moeten vinden, maar heb aan eindredacteur Willem Hekhuis toegezegd een poging te wagen. Hij zegde mij redactionele ondersteuning toe, dus dan moet het goed gaan.

Het nieuw samengestelde VO kon niet eerder dan op 18 november de eerste vergadering - digitaal - beleggen. Een kennismakingsvergadering. Om heel eerlijk te zijn: om via een digitale vergadering met elkaar kennis te maken is niet wat je hoopt bij de start van een vierjarige samenwerking in VO-verband. De strikte handhaving van de Covid 19-maatregelen liet geen ruimte voor een fysieke ontmoeting. Kennismaken betekende ook het kiezen van een voorzitter en een secretaris – deze laatste functie wordt gecombineerd met die van vicevoorzitter.

Lex Sietses is met algemene stemmen benoemd tot voorzitter (ervaren, want hij was ook voorzitter van het voorgaande VO) en ik ben benoemd tot vicevoorzitter/secretaris.

De interim-voorzitter van het PNO-bestuur, Roeland van Vledder, maakte in zijn welkomstwoord duidelijk, dat er alles aan zal worden gedaan om het VO mee te nemen in de stappen die de komende tijd moeten worden gezet betreffende onder andere premievaststelling en regelingen die voortvloeien uit het nieuwe Pensioenakkoord.

Hij memoreerde de brede samenstelling van dit VO, je bepaalt zelf de mate van invloed en op korte termijn zal het VO geïnformeerd worden over de stand van zaken in bestuurlijk PNO Media-land.

Het VO zal in de volgende vergadering worden bijgepraat over de lopende zaken, en er kunnen eventueel commissies in het leven worden geroepen, zo rondde Lex Sietses als voorzitter deze kennismakingsvergadering af.

Waarvan akte,
Ynskje van den Brakel Visser

Welkom nieuwe leden

W. van der Meer de Walcheren, Utrecht, RTL
mw. E.G.J. Wetser, Alkmaar, JT bioscopen
mw. A. Remkes-Sluiser, Hilversum, nabestaande
H.W. Matthias, Amsterdam, nabestaande
J.F.Th.L. van 't Schip, Putten, Ziggo
G. Aalderink, Vreeland, NPO
R.G. Roodhevel, Huizen, NVJ
A. Vermeulen, Brugge, ANP

E-mailadressen gevraagd

In het vorige nummer van ons magazine stond de oproep 'E-mailadres svp', als u de brief met kandidaten van het Verantwoordingsorgaan niet per e-mail, maar wel per post had ontvangen of geen van beide.

Eind november hadden 21 leden hun e-mailadres opgegeven aan ledenadministratie@vgomedia.nl. Dank daarvoor.

Nu wederom het verzoek aan de anderen om dit ook even te doen. Bij voorbaat dank!

Winnaars

De drie boeken 'De Polar Bear Divisie – De bevrijding van Hilversum' zijn gewonnen door:
Fea Janmaat, Hilversum
Hans Fastenau, Weesp
J.H. van Harmelen, Zeewolde

Dankbetuigingen

Wat een mooie verrassing die bloemen en VVV-cadeaukaart voor mijn 85e verjaardag! Hartelijk dank. Ondanks geen echt feest heb ik toch een mooie dag gehad.

Carly Holst-Mekel, Mechelen

Hierbij wil ik u heel hartelijk bedanken voor het schitterende boekje ter ere van mijn 80e verjaardag. Wij hebben er heel lang van kunnen genieten.

A.J. Rietdijk, Laren

Vijftig jaar getrouwd. Noodgewongen bescheiden gevierd, maar opgeleurd door mooie bloemen van PNO. Hartelijk dank.

Willem en Tineke Hekhuis, Leusden

Langs deze weg willen wij PNO Media hartelijk bedanken voor de prachtige bloemen die wij ontvingen ter gelegenheid van ons 55-jarig huwelijksjubileum.

Herman en Wil Molenaar-Lambour, Naarden

Het is al bijna geen verrassing meer, je rekent er niet op en toch is het er. Hartelijk dank voor de VVV-bon t.g.v. mijn 85e verjaardag. Wij wensen u allen een goede gezondheid en houd corona buiten de deur!

Ben & Marie Claire Visser, Amsterdam

Hier nog een bedankje voor de bloemen en bon.

Gerda Groeneveld, Amsterdam

Wat een mooie verrassing die bloemen en VVV-cadeaukaart voor mijn 85e verjaardag! Hartelijk dank. Ondanks geen echt feest heb ik toch een mooie dag gehad.

Carly Holst-Mekel, Mechelen

Leuk verrast door de felicitatie en VVV-bon t.g.v. mijn 75e verjaardag! Dank hiervoor.

Marjan Rigter, Hilversum

Hartelijk dank voor de bloemen voor mijn 75e verjaardag. Het was een prachtige bos.

Anneke Maijoor-Vermeulen, Bussum

Hartelijk dank voor de bloemen en de cadeaubon voor mijn 80e verjaardag. Het was een echte verrassing.

Riet Boerhout, Naarden

Hartelijk dank voor de prachtige bos bloemen t.g.v. ons 55-jarig huwelijk. Wij waarderen deze leuke verrassing in coronatijd!

Piet en Mia Gerbrands, Hilversum

Heel hartelijk dank voor de leuke VVV-cadeaukaart die ik van u mocht ontvangen ter gelegenheid van mijn 90e verjaardag op 19 november 2020. Het riep weer mooie herinneringen bij mij op betreffende het werk bij NTS, NOS en NOB.

J. Martens, Bussum

2020 was een bizar jaar, maar hoogtepunten waren er ook. Mijn 75e verjaardag op 3 juli was er een van. Een dag die extra werd opgeleurd door de bloemen en de cadeaubon van respectievelijk PNO en VGOMedia. Alsnog heel hartelijk bedankt!

Arie Ribbers, Omroep Gelderland, Barchem

Wie maakt de mooiste natuurfoto's?

Stuur uw mooiste natuurfoto's naar de redactie van dit magazine. Vier ervan worden door de redactie gekozen om de voorplaten sieren van de in 2021 verschijnende nummers van VGOMedia Magazine. Insturen kan nog tot en met 31 januari 2021.

Inzenden aan: magazine@vgomedia.nl

Per inzender maximaal vijf foto's. Natuur in brede zin: dieren, planten, landschappen. Hou rekening met het staande formaat van ons blad. In het decembernummer van 2021 willen we een overzicht geven van alle inzendingen

Foto: Jan M. de Kleijn

Overleden VGOMedia-leden

September – 14 H.F. Bredschneijder (28 juni 1927), 14 G.P. Koremans, (31 oktober 1931), 17 mw. E. van der Veen-de Ruijter (28 mei 1938), 19 J.W. Vos (19 juli 1946), 25 mw. M.L. Dingemans (29 mei 1948), 28 A. van Worcum (22 juli 1938).

Oktober – 2 P.J. Varekamp (5 april 1942), 9 mw. T. Leurink-Wisman 09-10- (19 december 1934) 18 J.C. Blauwendraat (17 februari 1928), 25 mw. E.M. de Cock Buning-Morison (18 oktober 1938), 31 J. Bochove (25 februari 1936).

November - 2 H. de Ru (20 december 1928), 6 mw. M.E. Claassen-van Kemenade (13 april 1943), 7 J.G. de Meij (21 maart 1933), 8 J.R.C. Brouwer (2 juni 1946).

Tweede golf, in Brabant en Piemonte

Na 21 jaar NOS-journaal vestigde Ineke Spoorenberg zich in Mombarcaro in Italië. Ze reist regelmatig naar Nederland, naar haar moeder in Uden. In coronatijd is heen en weer reizen niet makkelijk of zelfs onmogelijk, ondervond ze.

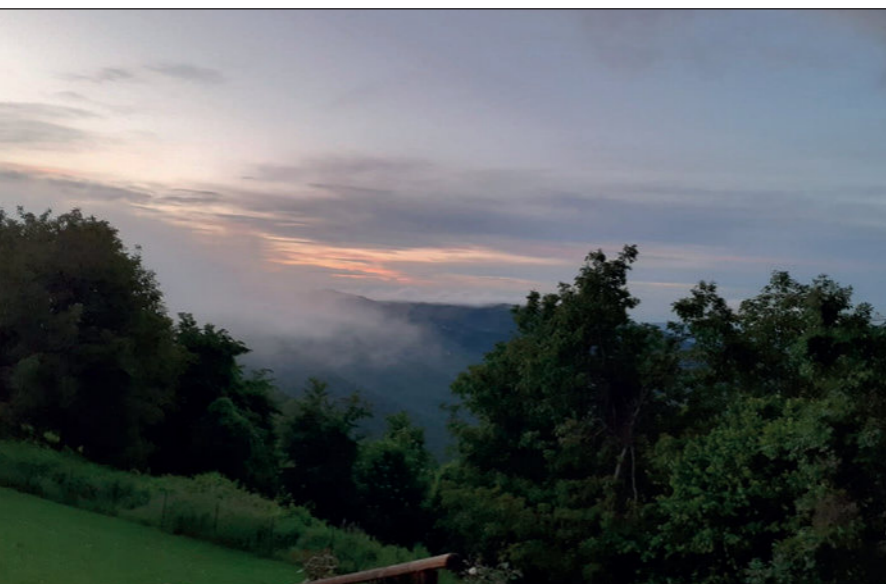
door Ineke Spoorenberg

Piemonte zit weer op slot. En het ging zo lang goed. Maar half oktober begon het aantal besmettingen opeens te stijgen. En nu heeft onze regio, samen met nog een aantal andere provincies, code rood.

Inwoners mogen zich alleen na het invullen van een formulier verplaatsen en dan nog alleen voor noodzakelijke dingen. Verder zijn bars, restaurants, winkels, theaters, musea en sport-scholen gesloten.

Het idee dat je niet even je auto kunt pakken

Inekes uitzicht in Mombarcaro

De Maddalenapas tussen Italië en Frankrijk

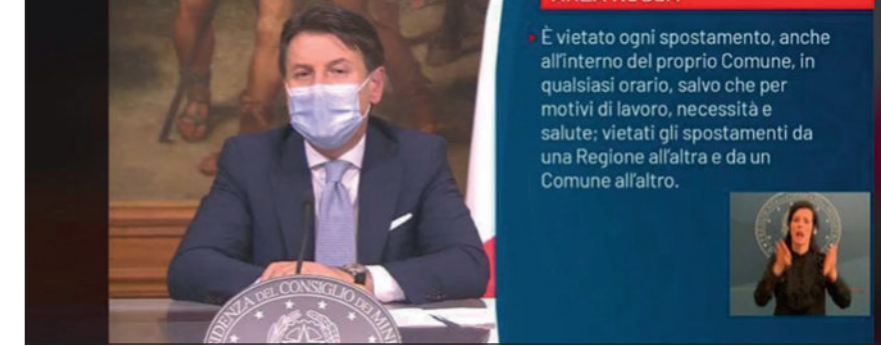
en vrijelijk ergens naartoe kunt rijden, gaf mij in het voorjaar, tijdens de eerste coronagolf, een claustrofobisch gevoel. Eén keer ging ik naar het tuincentrum in Dogliani geraniums halen. Met een formulier op zak waarop ik het doel van mijn 'reis' had ingevuld, reed ik over de verlaten wegen. Er hing een onwerkelijke sfeer over het land.

Deze keer beleef ik het indirect, want ik zit in Nederland. Dat heeft ook alles met corona te maken. Op 15 oktober zat ik 's morgens vroeg op de piazza van mijn dorp Mombarcaro koffie te drinken toen mijn telefoon overging. Op de display las ik 'Sint Jan', dat is het verzorgingshuis in Uden waar mijn moeder (95) woont. Ik kreeg een verpleegkundige aan de telefoon die met een bezorgde toon in haar stem ver-

telde dat mijn moeder ziek was. Ze voelde zich niet lekker en klaagde over hoofd- en keelpijn. Ze waren er niet gerust op en zouden haar op corona laten testen. "Ik kom meteen", riep ik haar toe. Met de stijgende besmettingen in Nederland voelde ik me toch al steeds onbehaaglijker, zo ver weg.

Een uur later reed ik het dorp uit. Mijn buurvrouw had me beloofd dat ze voor de katten zou zorgen en een oogje op mijn huis zou houden. Ze huilde toen ik wegreed. Als ik ergens mee geboft heb, dan is het wel met mijn burens in Mombarcaro. Ze helpen me altijd waar ze kunnen.

Toen ik tegen de avond bij mijn pensionnetje in Duitsland aankwam, besloot ik eerst mijn moeder te bellen, misschien moest ik wel meteen doorrijden. "Hallo, wat leuk dat je belt", reageerde ze enthousiast. "Hoe gaat het mam?", vroeg ik. "O, best hoor kind", zei ze nonchalant.

È vietato ogni spostamento, anche all'interno del proprio Comune, in qualsiasi orario, salvo che per motivi di lavoro, necessità e salute; vietati gli spostamenti da una Regione all'altra e da un Comune all'altro.

Daar stond ik dan in Duitsland. Gepakt en bezakt voor een verblijf in Nederland dat tot de jaarwisseling zou gaan duren. Een maand vroeger dan ik van plan was geweest. En er was waarschijnlijk niets aan de hand. Teruggaan? Ja, maar stel dat ze toch positief was? En bovendien zou ik eerst weer in quarantaine moeten om een paar weken later opnieuw te vertrekken. Ik besloot door de rijden naar Uden. Daar bleek de volgende dag inderdaad niks aan de hand. De test was negatief.

In de weken daarna volg ik mijn dorpsgenoten in Mombarcaro via de app, de telefoon en de mail. Langzaam maar zeker gaat het ook daar de verkeerde kant op. De maatregelen worden steeds verder aangescherpt. Maandag 26 oktober wordt een avondklok ingesteld. En al heel snel volgt weer een totale lockdown. Er komt een noodkreet van vriendin Uschi dat ze nu niet naar haar moeder in Duitsland kan. "Alles blöd!" Vriendin Kim is er vrij nuchter onder. De lagere school blijft open dus haar kindjes blijven dagelijks naar school gaan. Haar man en zichzelf kunnen gewoon doorgaan met de aanleg van het zwembad op hun 'glamping'. Buurvrouw Grazia schrijft: "We leven met de dag."

Op de dorpsapp is er consternatie omdat de plaatselijke krant van Alba een grote kop heeft die luidt: "Eerste gevallen van corona in Paroldo en Mombarcaro". Wie zijn die 'gevallen' dan wel in Mombarcaro, willen de dorpsbewoners weten. Burgemeester Simone bezweert de paniek. Er is inderdaad één positief geval van iemand die staat ingeschreven in Mombarcaro maar al maanden ergens anders woont.

Persconferentie van premier Conte van Italië die uitlegt wat de consequenties zijn van code rood voor een regio

Het huis van Ineke Spoorenberg

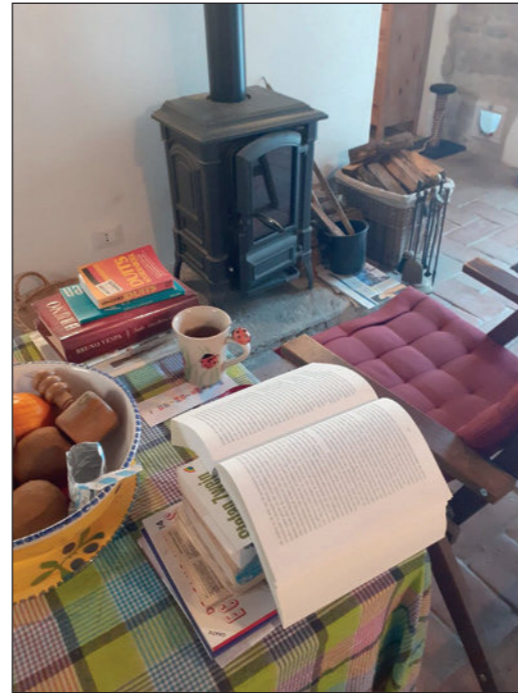

Ineke en haar moeder in het bejaardenhuis in Uden

Rechts: Bij Ineke thuis, met boeken en houtkachel

Simone schrijft tevens dat iemand die positief is daar niet op aangekeken mag worden. Niemand wil corona. Vaak is het ook een geval van pech. Kim en ik speculeren via de app nog even wie het zou kunnen zijn.

Op grote afstand van Nederland wonen is opeens een stuk minder leuk als zich crisissituaties voordoen. Zieke ouders of bijvoorbeeld nu deze pandemie. Tijdens de drie maanden lockdown in het voorjaar zat ik dag in dag uit in de zenuwen over mijn moeder die in Uden woont, toen dé brandhaard van het land. Zodra half juni de grens openging, stapte ik in de auto en reed via Cuneo naar vrienden in Frankrijk en daarna naar Nederland. Die dag dat ik de Maddalenapas over ging, in de zon onder een strakblauwe hemel herinner ik me als een van mijn mooiste reisdagen, eindelijk weer vrijheid!

Toen ik veertien dagen later weer terug was in Mombarcaro kreeg ik opeens uitslag op m'n rug, arm en borst. Het bleek gordelroos. Volgens de dokter een reactie op de stress die ik in de drie maanden lockdown had ondergaan.

Ik herinner me ook nog de 4e mei van dit jaar toen we voor het eerst verder dan 500 meter van ons huis mochten lopen. Ik liep meteen tien kilometer, genietend van een stukje herwonnen vrijheid.

Afgelopen september (nog maar twee maanden geleden!) zag het er qua corona zo goed uit in Italië dat ik met een vriendin op vakantie ging naar de Marche. We gingen met de auto. Ik achter het stuur zonder mondkapje en Marianne achterin met mondkapje. Volgens mij volgden we zo het beste de veiligheidsregels. Marianne zat als een vorstin achterin tussen de kussens. Ik denk dat ze inmiddels niet anders meer zou willen.

Als gevolg van deze opstelling raakte ik haar wel bijna kwijt. Toen we uit Rimini vertrokken reed ik na het dichtslaan van een autodeur de straat van ons hotel uit. Een paar straten verder

ging opeens de telefoon. "Ien, ik zit niet in de auto", klonk het via mijn mobieltje. "Ik sta hier nog voor het hotel." Ik had het al vreemd gevonden dat ze geen antwoord gaf op een paar opmerkingen van mij, maar nu was alles duidelijk. Ik draaide om en pikte haar alsnog op. Ik reed verder toen we waren uitgelachen.

We eindigden de vakantie op Monteisola, een eiland in het Iseomeer. Bekend geworden van de drijvende looppaden over het meer van kunstenaar Christo. Het ligt precies tussen Bergamo en Brescia, de brandhaarden van de eerste golf. Ik kom daar al jaren en ben bevriend met twee echtparen die daar een hotel hebben.

Van hen hoor ik hoe zij die crisismaanden zijn doorgekomen. Antonia vertelt hoe het is geweest drie maanden met man en zoon op het eiland opgesloten te zitten. Dat het er in die dagen zo stil was dat ze soms mensen op het vasteland kon horen praten.

Ik spreek met Vilma die iedere keer met haar man, die een bloedziekte heeft, midden in de pandemie naar het ziekenhuis van Brescia moet, waar hij nieuw bloed toegediend krijgt. Ze stuurde me daar destijds een foto van: twee marsmannetjes. Volledig ingepakt.

Nicola vertelt dat een vriend die als arts in een ziekenhuis werkt, hem heeft verteld hoe hij soms binnen enkele minuten aan moest wijzen wie er naar de intensive care kon en wie niet, door gebrek aan bedden. Hoe hij gedwongen was geweest om in enkele minuten te beslissen tussen leven of dood.

In het dorp spreek ik Sandrino en Antonella. Zeventig dagen hebben ze in quarantaine gezeten. Beiden zijn ziek geweest plus een van hun twee zonen. Vooral Antonella is er nog helemaal vol van. Ze lijkt wel getraumatiseerd. Een stuk of 17 mensen overleden op Monteisola. Vakantiegangers die er hun vakantiehuis betrokken, brachten het virus naar het eiland.

De nu gesloten bar in Mombarcaro

In Sale Marasino is de helft van de inwoners van het bejaardenhuis overleden.

We wisten toen nog niet dat de tweede golf er alweer aan zat te komen. Een maand later was het zo ver. Gelukkig zijn artsen en ziekenhuizen nu beter voorbereid. Ook weet men het virus beter te behandelen.

In Piemonte gaat het inmiddels beter.

Het aantal besmettingen daalt zo snel dat mijn regio waarschijnlijk al snel weer van kleur zal verschieten: van rood naar oranje. Hoop maar dat als ik na oud en nieuw naar huis terugkeer, wij in Mombarcaro salvo weer in geel gebied wonen: waakzaam. En laat dat vaccin dan maar snel komen.

Coronaregels in het roodgekleurde Piemonte

Inekes Italiaanse auto, waarmee ze op en neer rijdt tussen Nederland en Italië

AETHER

**Neem een
abonnement
op Aether,
hét blad over
de omroep-
geschiedenis**

van 'Hilversum', maar Aether is het enige tijdschrift in Nederland dat alleen over de geschiedenis van de omroep en de fonografie gaat. Het verschijnt vier keer per jaar en wordt gemaakt door (gast)redacteuren die zelf in die sectoren werkzaam zijn of zijn geweest. Mensen dus die het vak van binnen kennen en hun kennis en herinneringen graag met onze lezers delen.

Benieuwd hoe bijvoorbeeld de omroeporkesten zijn ontstaan, wat musicus en AVRO-correspon-

dent Max Tak in zijn lange loopbaan allemaal deed, wat de achtergrond en de toekomst van de luistercijfers is, of hoe regisseur Willy van Hemert een dure zeperd haalde met zijn tv-bewerking van de Driestuiversopera? U kunt er alles over lezen in Aether. Het komende jaar, 2021, zullen we extra aandacht besteden aan 70 jaar televisie. Maar natuurlijk worden radio en muziek niet vergeten.

Aether bestaat inmiddels al meer dan 30 jaar. Begonnen als het blad van de Vrienden van het Omroepmuseum, wordt het tegenwoordig uitgegeven door de stichting Omroephistorie in Hilversum. Met het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, waarin het Omroepmuseum is opgegaan, hebben wij een speciale band, die ook tot uitdrukking komt in artikelen die medewerkers van Beeld en Geluid schrijven. Geïllustreerd met uniek materiaal uit het rijke archief van Beeld en Geluid.

dent Max Tak in zijn lange loopbaan allemaal deed, wat de achtergrond en de toekomst van de luistercijfers is, of hoe regisseur Willy van Hemert een dure zeperd haalde met zijn tv-bewerking van de Driestuiversopera? U kunt er alles over lezen in Aether. Het komende jaar, 2021, zullen we extra aandacht besteden aan 70 jaar televisie. Maar natuurlijk worden radio en muziek niet vergeten.

Aether bestaat inmiddels al meer dan 30 jaar. Begonnen als het blad van de Vrienden van het Omroepmuseum, wordt het tegenwoordig uitgegeven door de stichting Omroephistorie in Hilversum. Met het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, waarin het Omroepmuseum is opgegaan, hebben wij een speciale band, die ook tot uitdrukking komt in artikelen die medewerkers van Beeld en Geluid schrijven. Geïllustreerd met uniek materiaal uit het rijke archief van Beeld en Geluid.

Haal elk kwartaal dit gevarieerde, interessante en kleurrijke blad in huis! Een abonnement kost slechts € 20 per jaar. Aether cadeau geven kan natuurlijk ook. U kunt zich aanmelden als abonnee via: willi43.1@kpnmail.nl.

